

QUÆSTIO MEDICA

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum die Jovis 9. Januarij

M. CAROLO MARTEAU, Doctore Medico, Præside.

Suntne carnosi minus ingeniosi?

I.

HOMO constat ex corpore & animâ, utriusque præstantiâ cæteris antecellit animalibus. Corpus (quod velut optimam & pulcherrimam vitæ supellectilem anima sibi fabricata est) commendant structura elegans cum decenti colore, firmum robur, & sanitas inculpata: ex quibus forma corporis venusta exurgit, sæpissimè stoliditatis assecla. Ut mirum non sit fœminam, quæ venustatem sibi propriam asserit, viro longè esse ingenio inferiorem. Qui tamen eam monstrum credit, injurius fit in naturam: quæ hominum perennitati prospicit, dum fœminam præstantissimum & consultissimum opus edit, sine cujus consortio non nasceretur homo. Animæ cum corpore colligatio miraculi plena, quod fiat nullâ interiectâ substantiæ affinitate. Hoc enim totum materiale procreatur è primordiis generationis, menstruo solâ copiâ peccante, nec fluente ab uterino fermento, & semine in utroque parente prolifico, non è capite singulisve corporis partibus deciduo, sed è sanguine cum triplici spirituum genere permixto à testibus vi insitâ confecto. Illa tota immaterialis & incorporea extrinsecùs accedit, & à solo Deo creando infunditur, ipso conceptionis tempore: nec ullatenus pendet à corpore, secundum substantiam spectata: sine cujus commercio longè etiam præstantiùs sua obiret munia. Sed huic alligata tota iners jacet, nisi & hoc illi opis aliquid afferat. Quare sibi mutuùm ancillantur corpus & anima ad functiones vitæ edendas. Sua enim animæ corpus elargitur organa expedita & comparata ad obsequium: dividit anima ceu jure imperij facultates, & spiritus ad vitæ munia designat. Quin etiam vis animæ in quolibet non aliundè dispar apparet, quam ex sensuum præstantiâ, diversâ cerebri conformatione, totius corporis structurâ, inæquali temperie, ac etiam ex corporis habitu, qui variat pro cujusvis humoris dominatu.

II.

ANIMA motu & cognitione definitur: si verum amamûs, hujus facultatum & functionum doctrina, nec non de iis à veteribus instituta dissertatio quævis, res est tota tenebris plena. Quis enim hucusque satis illustravit, quâ ratione cudantur spiritus, corpora subtilissima & tenuissima in cerebro frigidiori? quâ naturæ industriâ ad minimas & remotissimas corporis partes momento deferantur? quorum vi & impetu ingens musculorum moles, in varias imò & oppositas partes distrahatur: unâque imperante animâ, innumeræ vel etiam dissitæ particulæ, interjectis partibus immotis, motus innumeros edant: dum & ipsi spiritus simùl & sensibus & menti inserviunt, ad distincta munia obeunda? nec certè tenebras dispellunt recentiores, valvulis, fibrillis, hiatibus, aliisque rebus quas in nervis, motusque & sensuum organis excogitarunt. Nec majorem lucem afferunt ex suâ fermentatione plus æquo jam decantatâ; quasi singulis partibus suum insit fermentum, à quo omnis pendeat actio: quam sanè satius est uni calori & spiritui præcipuis animæ instrumentis acceptam referre. Ne ergo cum ipsis naturam ad nostros conceptus contorquere videamur, hoc unum asseverandum, eam licet indoctam & ineruditam, quæ facto sint opus, præstare: quorum modum nec mens humana semper attingit. Errant qui non sensum, sed solam mentem rerum judicem volunt: cum etiam actio intelligentiæ, ab his quæ sub sensum cadunt, proficiscatur: ut propterea sensuum authoritas rationi sæpè sit anteponenda. Sensus totus corpori immersus vel est internus, vel externus: hujus quinque species numerantur: nec enim à tactu voluptatem veneream quis rectè distinguet: ille functione quidem multiplex, sed reipsâ simplex. Homo omni sensu omnia vincit animalia. Uni animæ mens insidet, quâ solus homo est præditus: quæque res etiam incorporeas & ab omni materiâ abstractas contemplatur. Nunquam hæc ægrotat: (quidquid senserit Hippocrates vir alioqui maximus) non semper tamen sui similis videtur, dum sensibus affixa hæret: unde & homo magis minusve ingeniosus estimatur & ubi phantasia menti species præbet purgatissimas; quod rarûm est in carnosis) hujus munia præclariûs peraguntur.

III.

MENTIS plures sunt virtutes, sed duo prima genera: unum earum quæ in voluntate positæ, magis proprio nomine appellari solent, virtutes, quarum est excellens in animorum laude præstantia: quales sunt prudentia, temperantia, fortitudo, justitia, & reliquæ ejusdem generis. Alterum earum quæ solent suâpte naturâ ingenerari, & ideò appellantur non voluntariæ: hujus generis sunt docilitas, acumen, solertia, memoria, & etiam prudentia: quæ ferè omnia appellantur uno ingenij nomine: easque virtutes qui habent, ingeniosi vocantur. Sed earum connexio rara: vix enim aliquem reperias, quem his omnibus beet natura. Verùm quas hæc negat, usu & labore quis potest sibi comparare: hinc alium natura, alium doctrina gignit. Immo & homines simplices nati, quos ingenij penna non adjuvat, assiduo studio ingeniosos post se aliquandò relinquunt. Ni enim colatur, torpet ingenium. Si recta quoque adhibeatur victus ratio, prudentiores & acutiores præter naturam evadent: quin etiam ingenio stimulos subdere fama solet: miserisque venit solertia rebus. Ut tamen alter alteri laudaris virtutibus à naturâ præstat, sic alter altero eas faciliùs assequitur: pro sensuum præstantiâ, qui sani & acuti quam promptissimè ab objectis propriis afficiantur, ut veri sint rerum interpretes, ne in errorem mentem inducant: pro laudabiliori capitis structurâ, quod hinc inde paulisper de-

pressum, occipite amplum, fronte & syncipite promineat: pro cerebri temperie & conformatione, quod sit copiosum, nonnihil calidum siccum, suis finibus distinctum, omnis generis ductibus, neque angustioribus, neque laxioribus pervium, peridoneum emittendis halitibus humorumque reliquiis, tersa ac meabili texturâ donatum, & spirituum limpidissimorum copiâ collustratum: in quo toto mens præcipuam suam sedem habet, non in conario: denique pro vario in toto corpore exuperante humore, undè alios videas pingues, alios graciles, subflavos, rubicundos, albos, nigros, duros, molles, glabros, hirsutos: qui fuerint carnosi, ad omnes ingenij virtutes minus habiles redduntur.

IV.

DOCILITAS quædam est mentis aptitudo, ad ea, quæ quis ignorat, ab aliquo ediscenda, quâ etiam idem sollicitè & frequenter applicat animum aliorum documentis, quæ nec negligat, nec contemnat, donec ea percipiat. Quis eam credat in carnosis totam reperiri, quorum motus omnes segnes sunt, lenti, & pigri? acumen promptitudo est, qua quis celeriter quæ animo obversantur apprehendit: vel etiam ad ea quæ proponuntur, quam citissimè & aptissimè reponit, beneficio spirituum, qui sint tenues, subtiles, & ad motum velocissimi. Quales non procreantur in carnosa corporis habitudine, crassioris & tardioris humoris indice. Solertia habilitas est seu potestas ea etiam ex tempore & proprio marte intelligendi vel investigandi, quæ fieri expedit: citò & facilè abstrusa quæque cognituque difficilia percipiendi, eaque uberiùs & ornatiùs explicandi: & quodvis medium inveniendi quo quid ad scopum, eumque laudabilem perducatur. Ubi enim malus est ac turpis scopus, versutia nominanda: de quâ solâ venit intelligendum, fraus ingenij comes. Solertiam augent purgatissimi & plurimi spiritus: quales fieri prohibet in carnosis impedita transpiratio: immò & in carnis molem plures humores absumuntur, undè & pauci supersunt, è quibus cudantur spiritus, qui nec sunt ab omni fæce repurgati. Memoria rerum est diuturna conservatio, quas quis mente percepit, eodemque ordine, quo eas edidicit, pro tempore facta explanatio. Qui ocyùs multa ediscit, quæ citò obliviscitur, memor non dicendus: sed qui longo post tempore, eadem reponit: in quo sanè nitor, splendorque cerebri cum siccitate conjunctus commendatur. Utroque destituuntur carnosi, in quibus & mollius est cerebrum, & sanguine fuliginoso circunfusum. Prudentia non in sola voluntate posita est, sed etiam suâpte naturâ ingeneratur: nec enim solus est amor boni & fuga mali: sed & eorum, quæ bona sunt vel mala dignotio ac prævisio: ut quod bonum est discernatur ac eligatur. Quod potissimùm pendet ab acri & stabili judicio: quale vix reperias in carnosis: quorum etiam sensus molles sunt & obtusi, ut propterea mentem non satis collustrent, sed potiùs quâdam veluti caligine obruant: unde & hæc non accuratè rerum discrimina distinguit.

V.

INGENIOSUM vix aliquem reperias in quo unus tantum exuperet humor: sed in quo propè æqualis est omnium mixtio, in eo omnes etiam ingenij virtutes connectuntur, licet is à cæteris aliquâ superetur. Jure ergo optimè temperatis ingenij palma defertur. Biliosi acie & celeritate ingenij cæteros vincunt: sed obliviosi, imprudentes, leves, temerarij, superbi, impotentes, & insaniæ proximi. Melancholici (quales etiam reddit singularis vitæ institutio) pro caloris aut frigoris excessu, ut varios animi motus edunt, sic va-

rias obtinent ingenij virtutes. Acri quidem judicio, & fœlici memoriâ cæteris aliquandò præpollent, propositi sunt tenaces, ubique firmi & constantes: sed dum pertinaciùs sua sensa æqua vel iniqua propugnant, vel aliquid abstrusum & difficile scrutantur accuratiùs, fiunt subfuriosi, vel melancholiæ morbis obnoxij: vanis inanibusque phantasiæ ludibriis delectantur tantùm, vel mœrore conficiuntur: plorant cum à nemine vexantur aut verberantur: minimè metuenda metuunt: molestiâ afficiuntur ubi minimè convenit: & sentiunt quæ prudentes non deceant. Pituitosi, qui carnosi fiunt, sed molles & albi, ad quodlibet animi munus inepti redduntur: nec nisi asinino more corporis munia obeunt: ut revera mente & corpore fiant inertes. Sanguinei, quos maximè carnosos esse contingit, animi quadam docilitate sæpissimè aliorum documenta nec contemnunt nec negligunt, quæ tamen vix mente paulò obtusiori percipiunt. Quorum caro est sicca, dura, adstricta, densa aut compacta, ij quidem nervosi, robusti, & hirsuti existunt, ad corporis exercitia vehementiora fiunt aptiores, improbi laboris sunt patientes, ut etiam ferendis, vel boum instar trahendis graviotibus oneribus pares reddantur: quod crassiores spiritus non ita facilè tenues evanescant in auras. Ad artes quoque quæ lacertorum robore conquiruntur, forsan magis industrij evadunt: sed in iis à sanguinis fervore frequentes fiunt mentis emotiones, & morum ferocia inducitur: non nisi duro & pertinaci labore, quas iis denegavit natura, acquirunt ingenij virtutes; nec ingeniosos dixeris, qui crassipelles magis feritatis quam lenitatis sunt participes: quique solùm longiori morâ & diuturniori meditatione, quæ animo obversantur apprehendunt: quasi supra humanam sortem sit, ut quis simùl valeat & sapiat. Quorum verò caro mollis est & humida, laxa, rara, aut spongiosa, vel etiam multo adipe circunfusa, ij labores non ferunt; quæ non ante sciunt, ut plurimùm percipere nequeunt: segnes sunt, curis, vacui, & somnolenti, venusti, sed ignavi & imbelles: synceri & minimè mali, sed creduli: ingenui & simplices, sed arcanorum nequaquàm tenaces, quę enuntiando, diras strages edunt incauti: hilares, sed stolidi, vel etiàm dementes: & ad omnes artes crassi, neque subtiles, neque acuti, nec nisi pingui & tardo ingenio donati.

Sunt ergo carnosi minus ingeniosi.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Paulus Mattot.	*M. Petrus Lombard.*	*M. Franciscus Blondel.*
M. Carolus le Long.	*M. Philippus Mathon.*	*M. Iacobus Renaut.*
M. Ludovicus Morin.	*M. Raymundus Finot.*	*M. Claudius Quiquebeuf.*

Proponebat Parisiis MICHAEL DE HODENCQ, Poxianus Ambianensis Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1681.

PARISIIS.